

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง ข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและความต้องการการใช้ภาษาต่างประเทศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และความต้องการความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศในระดับต่างๆ และทักษะต่างๆ ของแหล่งงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการวิจัยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบตัดขวาง (Cross-sectional Design) ซึ่งเป็นรูปแบบการวิจัยที่ใช้ศึกษาปรากฏการณ์ ณ เวลาจุดใดจุดหนึ่ง และใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Schedule) เป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ตอนได้แก่ การวิเคราะห์ในระดับตัวแปรเดียว (Uni-variate Analysis) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และการวิเคราะห์ระดับสองตัวแปร (Bi-variate Analysis) ด้วยตารางการวิเคราะห์ตารางไขว้ (Contingency Table)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ส่วน กลุ่มแรกได้แก่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และผู้เรียนภาษาต่างประเทศ กลุ่มที่สองประกอบด้วยเจ้าของสถานประกอบการ ในภาคการผลิตอุตสาหกรรมและบริการ ผู้บริหารองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนในจังหวัด และ ผู้แทนกลุ่มอาชีพต่างๆ ได้แก่ ผู้ขับรถรับจ้าง กรรมกร พนักงานขาย ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานของสถานประกอบการ พนักงานองค์กรพัฒนาเอกชน ช่างซ่อม กลุ่มตัวอย่างในส่วนของกรวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศสุ่มตัวอย่างเป็นแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) จากเขตพื้นที่การศึกษามีจำนวน 1,155 คน และในส่วนของกรวิจัยความต้องการความสามารถและทักษะภาษาต่างประเทศของแหล่งงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้ขนาดตัวอย่างจากการคำนวณสัดส่วนประชากร ได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 385 คน

ผลการวิจัยได้ข้อมูลพื้นฐานการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ดังนี้

1. สถานศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมัน สเปน จีน ญี่ปุ่น เกาหลี เวียดนาม เขมร และภาษาลาว ในระดับอนุบาลและประถมศึกษา มีการสอนภาษาอังกฤษ และภาษาจีนในบางโรงเรียน ในภาพรวมแล้วภาษาต่างประเทศที่มีการเรียนการสอนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด ได้แก่ ภาษาอังกฤษ และผู้เรียนภาษาจีนและญี่ปุ่นมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น
2. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน สถานศึกษาส่วนใหญ่มีห้องสมุด อินเทอร์เน็ต เครื่องคอมพิวเตอร์ และห้องปฏิบัติการภาษา อย่างไรก็ตาม มีสถานศึกษาเพียงส่วนน้อยที่สามารถจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง
3. ด้านการจัดหลักสูตรและการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับส่วนใหญ่กำหนดนโยบายการสอนภาษาตามแผนการศึกษาภาคบังคับของหลักสูตร สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการปรับปรุงหลักสูตร หรือเปลี่ยนแปลงราย

วิชาในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม พบว่าผู้สอนทุกระดับมีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรในระดับน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอาชีวศึกษา แสดงให้เห็นว่าไม่ได้มีการปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

ด้านการคัดเลือกผู้สอน สถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาใช้การรับเข้าจากบัญชีรายชื่อจากส่วนกลางเป็นหลัก ทำให้สถานศึกษาไม่มีโอกาสเลือกบุคคลเข้าสอนด้วยการทดสอบอื่น ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับสนับสนุนผู้สอนในด้านการเข้ารับการฝึกอบรมมากที่สุด รองลงมาคือการเข้าร่วมประชุมสัมมนา อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดการติดตามการประยุกต์ใช้ความรู้จากการอบรมสัมมนาในการสอนของผู้สอน

4. ในด้านวิธีสอนและกิจกรรมในชั้นเรียน ในภาพรวมผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัด ฝึกพูด และฝึกฟัง อย่างไรก็ตาม ผู้สอนทุกระดับยังนิยมใช้การบรรยายและอภิปรายไวยากรณ์ ผู้สอนใช้กิจกรรมการใช้บทบาทสมมติ และการให้ผู้เรียนทำโครงการ ในระดับน้อย ผู้สอนส่วนใหญ่คิดว่ากิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในการเรียนภาษามากที่สุด คือการพูดหน้าชั้นเรียนหรือในที่ชุมชน การเล่นเกมสัทภาษา และการร้องเพลง แต่กิจกรรมที่ใช้จริงในทุกระดับนิยมใช้กิจกรรมการพูดหน้าชั้นเรียน การแปลให้ผู้เรียนฟัง และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในด้านการวัดผลการศึกษา ผู้สอนระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาส่วนใหญ่ใช้ข้อสอบแบบปรนัยมากที่สุด ในขณะที่ผู้สอนระดับอุดมศึกษาใช้ข้อสอบแบบอัตนัยค่อนข้างมาก เครื่องมือวัดผลที่ใช้บ่อยที่สุดในทุกระดับการศึกษา คือการประเมินจากชิ้นงาน หรือแฟ้มสะสมงาน

5. ศักยภาพของผู้สอนภาษาต่างประเทศ ผู้สอนส่วนใหญ่ยังไม่มั่นใจในทักษะทางภาษา ทักษะที่ผู้สอนส่วนใหญ่มีความถนัดมากที่สุดคือทักษะการอ่าน รองลงมาคือทักษะการพูด ส่วนทักษะที่ผู้สอนภาษาต่างประเทศถนัดน้อยที่สุด คือการเป็นล่าม รองลงมาคือทักษะการเขียน ผู้สอนในทุกระดับต้องการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดมากที่สุด รองลงมาเป็นทักษะการเขียน เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้สอนมีความมั่นใจในทักษะภาษาเพียงทักษะเดียวคือการอ่าน

6. พฤติกรรมของผู้เรียน ผู้เรียนมีพื้นฐานทักษะทางภาษาอ่อนมากในทุกทักษะ และต้องการได้รับการปรับปรุงทุกทักษะในระดับมากถึงมากที่สุด ทักษะพูดเป็นอันดับสูงสุด รองลงมาคือทักษะฟัง ทักษะเขียน และทักษะอ่าน แหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมทางภาษา ส่วนใหญ่ได้จากสื่อต่างๆ ห้องสมุด และอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ ผู้เรียนส่วนใหญ่คิดว่ากิจกรรมที่จะทำให้มีทักษะในการใช้ภาษาดีขึ้นได้แก่ การทำแบบฝึกหัด การฝึกพูด และการฝึกฟังในชั้นเรียน สำหรับการไปศึกษาออกสถานที่และการทำโครงการนั้น มีผู้เรียนเพียงส่วนน้อยที่คิดว่าเป็นประโยชน์ ส่วนกิจกรรมนอกชั้นเรียนที่ผู้เรียนคิดว่าช่วยให้มีทักษะในการใช้ภาษาในระดับมากถึงมากที่สุด ได้แก่ การอ่านตำราเรียน รองลงมา คือการใช้คอมพิวเตอร์/อินเทอร์เน็ต และการสนทนากับชาวต่างประเทศ ตามลำดับ ในด้านแหล่งต้นแบบภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนยึดผู้สอนชาวต่างประเทศเป็นแหล่งต้นแบบในการใช้ภาษาต่างประเทศมากที่สุด รองลงมาคือผู้สอนชาวไทย และผู้เรียนมีโอกาสใช้ภาษาต่างประเทศในชุมชนในระดับน้อย

ผลการวิจัยความต้องการทักษะภาษาต่างประเทศของแหล่งงาน พบว่า สถานประกอบการ/องค์กรส่วนใหญ่มีการใช้ภาษาต่างประเทศในหน่วยงาน โดยภาษาต่างประเทศที่ใช้มากที่สุดคือภาษาอังกฤษ รองลงมา คือ

ภาษาญี่ปุ่น และภาษาจีนตามลำดับ สำหรับทักษะภาษาที่ใช้มากในหน่วยงาน เรียงตามลำดับ คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ลักษณะงานในสถานประกอบการ/องค์กร ที่ส่วนใหญ่บุคลากรใช้ความสามารถและ ทักษะทางภาษาอังกฤษ ในระดับมาก ถึงมากที่สุด คืองานการให้บริการ และการต้อนรับ รองลงมา คือใช้มากและ มากที่สุดในงานการประชุมสัมมนาและการตลาด ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น ได้แก่ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ภาษาเวียดนาม ภาษาลาว (เวียงจันทน์) และภาษาเขมร มีการใช้มากและมากที่สุด เป็นสัดส่วนต่ำ ผลจากการวิเคราะห์ด้านระดับความพึงพอใจต่อความสามารถ และทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศในงานลักษณะต่างๆพบว่า ผู้บริหาร-เจ้าของสถานประกอบการ/องค์กรส่วนใหญ่พอใจในระดับน้อยต่อความสามารถและการใช้ทักษะ ภาษาต่างประเทศภาษาอังกฤษของบุคลากร สำหรับภาษาจีนนั้น ผู้บริหาร-เจ้าของสถานประกอบการในสาขาการ ท่องเที่ยวและการต้อนรับมีความพอใจต่อความสามารถและทักษะของบุคลากรในระดับมาก

สำหรับปัญหาการใช้ภาษาต่างประเทศของบุคลากรนั้น บุคลากรในสถานประกอบการ/องค์กร มีปัญหาการใช้ทักษะทุกด้าน เรียงตามลำดับ คือ ด้านการฟัง การพูด การเขียน และการอ่าน อย่างไรก็ตาม พบว่าสถานประกอบการกว่าครึ่งหนึ่ง ไม่เคยพัฒนาหรือส่งเสริมความสามารถและทักษะด้านภาษาต่างประเทศให้กับบุคลากรเลย สำหรับระดับความต้องการบุคลากรที่มีความสามารถและทักษะภาษาต่างประเทศของสถานประกอบการ/องค์กรนั้น ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สถานประกอบการ/องค์กรต้องการมากที่สุด รองลงมา คือ ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น สำหรับทักษะที่ต้องการมากที่สุด คือ ทักษะด้านการพูดและการฟังในสัดส่วนที่เท่าๆ กัน สำหรับทักษะด้านการอ่าน และเขียนก็เป็นที่ต้องการมากเช่นกันในสัดส่วนที่รองลงมา

โดยสรุป สภาพปัญหาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความซับซ้อน และ เกี่ยวพันกับองค์ประกอบหลายอย่าง ได้แก่ ปัญหาความไม่พร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วยอาคาร หอพัก เรียนรู้ในชุมชน ขาดสื่อการเรียนการสอน และขนาดห้องเรียนที่มีผู้เรียนมากเกินไป ปัญหาในด้านหลักสูตร ซึ่ง มักเป็นสูตรสำเร็จจากส่วนกลาง ขาดการบูรณาการและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น ปัญหาด้านตัวผู้สอน คือการมี ภาระงานสอนมาก การขาดความมั่นใจในทักษะที่สอน ผู้สอนไม่ได้รับการทดสอบทักษะทางภาษา ผู้สอนขาดแรง กระตุ้นให้พัฒนาตนเอง ส่วนปัญหาด้านผู้เรียน คือพื้นฐานทางภาษาต่างประเทศอ่อน ขาดการค้นคว้าเพิ่มเติม ขาด โอกาสในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ เป็นต้น ปัญหาการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข ด้วยการกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติในการพัฒนาทักษะทางภาษาที่ชัดเจน รวมทั้งต้องกระตุ้นให้เกิดความ ร่วมมือในลักษณะเครือข่ายเพื่อการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน

Abstract

The research project titled "Profile of Teaching and Learning Foreign Languages and Needs for the Use of Foreign Languages in the Northeast of Thailand" had two aims: (1) to study the existing situation and problems relating to foreign language teaching and learning in the northeast of Thailand and (2) to investigate the need for foreign language ability at different levels and in different kinds of jobs in the region. This survey research was designed to be cross-sectional, which is the design used to examine a particular phenomenon at a specific time. The instrument used for collecting data was interview schedules, and data analysis was conducted using SPSS (Statistical Package for the Social Science). The statistical method used was descriptive. The data analysis was divided into two stages: (a) a uni-variate analysis which included percentage, mean, standard deviation, mode, median, the maximum and minimum values, and (b) a bi-variate analysis, using contingency tables.

The research population consisted of two groups. The first comprised those concerned with teaching and learning foreign languages and included administrators, teachers, and learners. The other group was composed of owners of industrial and service businesses, administrators of governmental and non-governmental organizations, as well as representatives of the following professions: drivers, laborers, sales staff, officials, state-enterprise staff, non-governmental development staff, and mechanics. The sample group used to study the existing situation and problems relating to foreign language teaching and learning included 1,155 subjects and that used to study the need for foreign language ability at different levels and in different kinds of jobs in the region consisted of 385 subjects.

Research findings on the contexts of teaching and learning foreign languages were as follows.

1. The foreign languages offered by educational institutes in the northeast of Thailand were English, French, German, Spanish, Chinese, Japanese, Korean, Vietnamese, Cambodian, and Laotian. English and Chinese programs were offered in some kindergartens and elementary schools. Overall, the foreign language most widely taught in the region was English. However, it was found that the number of learners of Chinese and Japanese was increasing.

2. In the area of teaching and learning infrastructure, most educational institutes had a library, computers with and without Internet access, and a language laboratory. Only a few places had a self-access center.

3. Most administrators established language teaching and learning policies based on the national compulsory curriculum. Most institutes had adjusted or made some changes to program

courses in the previous five years. Nevertheless, it was found that teachers at all levels had very little participation in curricular improvement, particularly at the vocational level. This revealed that no curricula were revised in response to local needs.

Teachers at elementary and secondary schools were recruited using the reserved list provided by the central authority. In doing so, the schools had no chance to recruit staff by any other means. As for staff development, administrators at all levels supported teachers' participation in training and seminars.

4. In general, most teachers assigned learners to do exercises and practice speaking and listening. Despite such methods, teachers at all levels preferred to lecture and to assign learners to discuss grammar. They very rarely employed role-play and project activities. Activities most useful to language learning, according to the teachers, included speaking in front of the class or in public, translating for learners, and singing songs. However, it was found that the activities most often actually used in class at all levels were speaking in front of class, translating, and idea sharing. As for learning assessment, multiple-choice was the test format used the most among teachers at elementary, secondary and vocational levels. In contrast, most university lecturers preferred a written-test format.

5. Most teachers were not confident with their language skills ability. They believed that they had very good reading skills and good speaking skills. Their weak skills included interpretation and writing. Teachers at all levels desired to improve their listening and speaking skills the most, followed by their writing skills. It was noted that teachers were confident only with their reading skills.

6. Learners were poor in all language skills areas and very much needed to improve all four skills: speaking, listening, writing and reading. They believed language learning resources such as audio-visual media, libraries and the Internet helped upgrade their language skills. Most learners believed the activities helpful for improving language skills were doing exercises, practicing speaking and practicing listening in class. Only a small number of learners considered study trips and project work to be useful activities. Outside class activities learners believed to be very helpful included textbook reading, computer/Internet use, and conversations with foreigners. Learners looked to native speakers as their primary model, followed by Thai teachers.

The findings on need for language skills ability were as follows.

In most firms/organizations using foreign languages, the foreign language used most was English, followed by Japanese and Chinese, respectively. The skill used the most was listening, followed by speaking, reading and writing. Jobs requiring staff to use English the most included services and reception; public relations and marketing needed a lot of English use as well. Other foreign languages-French, German, Vietnamese, Laotian (Vientiane), and Cambodian-were also

used but in a small proportion of the work places. It was found that most firm owners/administrators were not satisfied with employees' English language ability. However, it was found that most administrators/owners were very satisfied with their employees' Chinese language ability in tourism firms and reception jobs

With respect to the problems concerning with the use of foreign languages, it was found that most staff had problems with all language skills. The most problematic skill was listening, followed by speaking, writing and reading skills, respectively. Nevertheless, more than half the organizations had never improved staff foreign language skills. It was found that most firms/organizations required those with English language ability, followed by those with Chinese and Japanese language abilities, respectively. The skills most needed were speaking and listening. Reading and writing skills were also much needed.

In conclusion, the existing situation and problems relating to foreign language teaching and learning in the northeast of Thailand are complicated and involve a lot of factors such as poor basic infrastructure, lack of learning resources in the local community, lack of teaching and learning materials, and large classes. Another factor is curriculum, which is specified by the central government. As a result, there is no integration of local content into the curriculum or participation of the local community. Problems for teachers include heavy teaching loads, the lack of confidence in the skills they teach, and no language skill assessment. Moreover, they have no motivation to improve their language skills. Problems for learners include a poor basic background of English, no searching for additional information from sources outside of class and the lack of opportunities to access learning resources. In order to solve the problems in teaching and learning foreign languages, a clear policy and practices for language skills improvement are essential. Also, cooperation in the form of networking for problem solutions has to be established.